

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Crynodeb Archwilio Blynyddol 2023

Dyma ein crynodeb archwilio ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers y Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2023. Mae ein crynodeb archwilio yn rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Mae mwy o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar gael ar ein [gwefan](#).

Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu

Ffeithiau allweddol

Mae'r Cyngor yn cynnwys 69 o gynghorwyr sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol:

- Llafur 45
- Plaid Cymru 18
- Annibynnol 6

Gwariodd y Cyngor £425.9 miliwn ar ddarparu gwasanaethau¹ yn ystod 2022-23².

¹ Rydym yn diffinio gwariant ar wasanaethau fel cost y gwasanaethau a godir i'r gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Cyllid Gwariant, llai o unrhyw gost o wasanaethau Cyfrif Refeniw Tai, yn ogystal â praeseptau, ardollau a llog dyled.

² Ffynhonnell: Datganiad Cyfrifon 2022-23 a archwiliwyd

Ffeithiau allweddol

Ar 31 Mawrth 2023, roedd gan y Cyngor £163.9 miliwn o gronfeydd ariannol defnyddiadwy³. Mae hyn yn cyfateb i 38% o gost net gwasanaethau y Cyngor ar gyfer 2022-23⁴.

Mae gan Gaerffili 10% o'i 110 ardal yr ystyrir eu bod o fewn y 10% mwyaf difreintiedig o ardaloedd yng Nghymru, dyma'r 9fed uchaf o'r 22 cyngor unedol yng Nghymru⁵.

Rhagwelir y bydd poblogaeth Caerffili yn cynyddu 1% rhwng 2023 a 2043 o 182,200 i 185,000, gan gynnwys gostyngiad o 6% yn nifer y plant, gostyngiad o 3% yn nifer y boblogaeth oedran gweithio a chynnydd o 21% yn nifer y bobl 65 oed a hŷn⁶.

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Gwnaethom gwblhau gwaith yn ystod 2022-23 i gyflawni'r dyletswyddau canlynol:

- Archwilio Cyfrifon**

Bob blwyddyn mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei gyfrif yn briodol.

- Gwerth am arian**

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, ac mae'n rhaid iddo fod yn fodlon ei fod wedi gwneud hyn.

- Egwyddor datblygu cynaliadwy**

Mae angen i gyrrff cyhoeddus gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod a chymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

³ Rydym yn diffinio cronfeydd ariannol y gellir eu defnyddio fel cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio ar gyfer costau refeiwi, lle nad yw'r pwrpas wedi'i ddiogelu gan y gyfraith. Dyma gyfanswm y gronfa gyffredinol, cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi a balansau ysgolion. Mae'n eithrio cronfeydd wrth gefn Cyfrif Refeniw Tai, derbyniadau cyfalaf a grantiau cyfalaf nad ydynt yn cael eu cymhwyso.

⁴ Ffynhonnell: Datganiad o Gyfrifon 2022-23.

⁵ Diffinnir ardal yn y cyd-destun hwn fel 'Ardal Allbwn Super Isaf'. Ffynhonnell: Stats Cymru

⁶ Ffynhonnell: [StatsCymru, Amcanestyniadau Poblogaeth](#).

Yr hyn a ddaethom o hyd

Archwilio Cyfrifon 2022-23 Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Bob blwyddyn rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

Ar gyfer 2022-23:

- Rhoddodd swyddog cyllid cyfrifol y Cyngor ei ddatganiad o gyfrifon wedi'i lofnodi i ni (SoA) ar 12 Medi 2023. Dyddiad cau anstatudol Llywodraeth Cymru oedd 31 Gorffennaf 2023.
- Arweiniodd yr archwiliad at nifer sylweddol o gywiriadau archwilio perthnasol i'r SoA a ddarparwyd i'w harchwilio. Byddwn yn ysgrifennu at y Cyngor gyda'n hargymhellion ar gyfer gwella, a byddwn yn eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.
- Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan y Cyngor ac â'n gwybodaeth am y Cyngor.
- Gwnaethom adrodd ein canfyddiadau i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 1 Mai 2024 ac i'r Cyngor llawn ar 9 Mai, trwy ein Hadroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol.
- Ar 14 Mai rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn wir a theg ddiamod ar y SoA, y dyddiad hwn ar ôl dyddiad cau Llywodraeth Cymru sef 30 Tachwedd 2023.
- Yr Archwilydd Cyffredinol sy'n gyfrifol am archwilio nifer o hawliadau grant. Ar gyfer 2022-23 mae chwe hawliad grant y mae angen eu harchwilio, pump ohonynt wedi'u hardystio â barn anghymhwys. Mae'r chweched cais am grant wedi'i drefnu i'w archwilio yn fuan.
- Yr Archwilydd Cyffredinol sy'n gyfrifol am archwilio SoA Elusen Canolfan y Celfyddydau Coed Duon, y mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr corfforaethol ar ei chyfer. Ar gyfer 2022-23, roedd SoA yr Elusen yn gymwys am drydedd flwyddyn yn olynol, oherwydd gwendidau yn y cyfrif am yr arian parod a'r cyfwerth arian parod a ddelir yn ystod y flwyddyn ariannol ac ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Adolygiad sicrwydd ac asesu risg

Fe wnaethom adolygu'r trefniadau y mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau. Gwnaethom gynhyrchu'r adroddiadau canlynol o'n gwaith sicrhau ac asesu risg:

- Gosod amcanion llesiant – gwnaethom edrych ar ddull y Cyngor o bennu ei amcanion llesiant. Canfuom fod y Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy drwy gydol y broses o osod ei amcanion llesiant newydd ond mae lle i gryfhau trefniadau monitro.
- Defnyddio gwybodaeth perfformiad – safbwynt a chanlyniadau defnyddwyr gwasanaeth – edrychom ar bersbectif defnyddwyr y gwasanaeth a'r data canlyniadau a ddarparwyd i uwch arweinwyr, a sut mae'r wybodaeth hon yn cael ei defnyddio. Canfuom fod y Cyngor yn darparu gwybodaeth perfformiad gyfyngedig i alluogi uwch arweinwyr i ddeall persbectif defnyddwyr gwasanaeth a chanlyniadau ei weithgareddau ac felly, reoli ei berfformiad yn effeithiol.

Prosiectau lleol – Adolygiad rheoli gwastraff

Aethom ati i ateb y cwestiwn: A yw'r Cyngor yn deall y rhesymau dros ei berfformiad ailgylchu a bod ganddo gynlluniau cadarn i gyrraedd targedau ailgylchu statudol presennol ac yn y dyfodol? Canfuom fod y Cyngor yn deall pam fod ei berfformiad wedi dirywio, ond dim ond yn ddiweddar mae'n dechrau gweithredu i fynd i'r afael â hyn.

Arolygiaethau eraill

Gwnaethom hefyd ystyried adroddiadau Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac Estyn yn ogystal ag unrhyw gamau dilynol a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb.

Gwaith a gynlluniwyd ar gyfer 2023-24

Gwnaethom hefyd edrych ar yr heriau a'r cyfleoedd allweddol sy'n wynebu'r Cyngor. Gallai'r rhain effeithio ar allu'r Cyngor i gyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r defnydd o'i adnoddau.

Mae ein gwaith ar gyfer 2023-24 yn cynnwys:

- Sicrwydd ac asesiad risg sy'n ystyriaeth o drefniadau a gwasanaethau craidd
- Adolygiad thematig – cynaliadwyedd ariannol
- Adolygiad thematig – comisiynu
- Adolygiad lleol - Trefniadau gwrth-dwyll
- Adolygiad lleol - Seiberddiogelwch

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth ac fe'i penodwyd gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei dwyn i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol, a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol, yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion sy'n weddill Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a chaiff gynnal archwiliadau arbennig o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'i chyrrff cyhoeddus noddedig a chysylltiedig, Comisiwn y Senedd, a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw ar y cyd anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân gyda'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain, fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.